

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG VÀ Ý NGHĨA ĐỐI VỚI XÂY DỰNG, HOÀN THIỆN CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HIỆN NAY

Nguyễn Thị Tuyết Mai

TS. Học viện Chính trị khu vực II

Thông tin bài viết:

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh, chính quyền địa phương.

Lịch sử bài viết:

Nhận bài : 18/04/2022
 Biên tập : 10/05/2022
 Duyệt bài : 12/05/2022

Article Infomation:

Keywords: Ho Chi Minh's thoughts; government administration in locality.

Article History:

Received : 18 Apr. 2022
 Edited : 10 May. 2022
 Approved : 12 May. 2022

Tóm tắt:

Tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương là một bộ phận của tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước, bao gồm hệ thống các quan điểm vừa toàn diện, vừa sâu sắc về những vấn đề cơ bản của chính quyền địa phương; trở thành tài sản tinh thần, soi đường cho hoạt động xây dựng và phát triển chính quyền địa phương trong sự nghiệp xây dựng và phát triển Nhà nước của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân ở Việt Nam. Trong phạm vi bài viết này, tác giả khái quát nội dung và ý nghĩa của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương đối với xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương ở Việt Nam hiện nay.

Abstract:

Ho Chi Minh's thoughts on government administration in locality is a part of those on the State, including a system of both comprehensive and profound viewpoints on fundamental matters of government administration in locality; become a spiritual asset, paving the way for the development of local government administration in the cause of developing the State of the People, by the People, for the People in Vietnam. Within the scope of this article, the author provides summary the contents and significance of Ho Chi Minh's thoughts on government administration in locality for the development and improvements of government administration in locality in Vietnam.

1. Khái quát tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương

Trong mối quan hệ với bộ máy nhà nước, chính quyền địa phương thường được Hồ Chí Minh nhắc đến với vị trí là bộ phận cấu thành chính thể thống nhất. Trong mối quan hệ với chính quyền Trung ương thì vị trí chính quyền địa phương là cấp dưới chịu sự chỉ đạo: “địa phương phải phục tùng Trung ương”¹. Trong mối quan hệ với nhân dân, chính quyền địa phương có vị trí vừa là “người quản lý”, vừa là đầy tớ: “Chúng ta phải hiểu rằng, các cơ quan

của Chính phủ từ toàn quốc cho đến các làng, đều là công bộc của dân...”². Trong mối quan hệ với quyền lực nhà nước, chính quyền địa phương là chủ thể đại diện cho nhân dân và chính quyền Trung ương trong nắm giữ và thực thi quyền lực nhà nước tại địa phương. Điều này thể hiện trong những đề cập của Hiến pháp năm 1946, 1959 và các bài viết, bài nói của Hồ Chí Minh về Hội đồng nhân dân (HĐND). Trong mối quan hệ giữa chính quyền Trung ương và nhân dân thì chính quyền địa phương có vị trí là cầu nối.

¹ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 5, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 308.

² Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 4, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 64-65.

Vị trí nêu trên quy định vai trò của chính quyền địa phương. Chính quyền địa phương thực hiện chức năng, nhiệm vụ quản lý nhà nước ở địa phương. Điều này được thể hiện trong những đề cập của Hồ Chí Minh về chức năng, nhiệm vụ của Hội đồng nhân dân, Ủy ban hành chính (UBHC), Ủy ban nhân dân (UBND). Chính quyền địa phương đại diện và thực thi quyền lực của nhân dân và của chính quyền Trung ương tại địa phương: “Chính quyền từ xã đến Chính phủ trung ương do dân cử ra”. Chính quyền địa phương thực hiện đường lối cách mạng của Đảng sát hợp với chức năng, nhiệm vụ. Chính quyền địa phương chăm lo, phát triển đời sống của nhân dân. Vai trò chăm lo, phát triển đời sống nhân dân của chính quyền địa phương nói riêng, Nhà nước nói chung được Hồ Chí Minh xem là một trong những điểm cơ bản để phân biệt với chính quyền phản động của thực dân, phong kiến: “chính quyền ta coi trọng và tích cực bảo vệ tính mệnh, tài sản của nhân dân. Đó là một điểm căn bản khác nhau giữa chính quyền cách mạng của chúng ta với chính quyền phản động của thực dân, phong kiến”³.

HĐND là một cơ quan cấu thành tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương ở Việt Nam. Hồ Chí Minh cũng quan niệm HĐND là một bộ phận cấu thành của cơ quan quyền lực nhà nước thống nhất của Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Ở cấp toàn quốc, có “HĐND toàn quốc” với tên gọi là Quốc hội. Ở phạm vi địa phương có “HĐND địa phương”. Cả hai đều hợp thành cơ quan quyền lực nhà nước thống nhất của bộ máy nhà nước của dân, do dân, vì dân. Hồ Chí Minh chú ý đến cơ cấu và tiêu chuẩn của đại biểu HĐND. Người phê bình những nơi “công tác sinh hoạt HĐND không đều”, còn “xộc xệch”, nhiều giấy tờ,

hình thức, công việc chậm trễ, nhiều khi không ăn khớp. Hồ Chí Minh yêu cầu “phải sửa chữa các khuyết điểm kể trên, coi trọng và thật sự kiện toàn chính quyền dân chủ nhân dân về các mặt công tác, tổ chức, cán bộ”⁴.

Hồ Chí Minh quan niệm UBND (xã, huyện, tỉnh, thành phố) là hình thức Chính phủ trong các địa phương...”⁵ do toàn thể nhân dân Việt Nam (trừ bọn Việt gian bị tước công quyền) từ 18 tuổi trở lên, không phân biệt trai gái, giàu nghèo, Việt Minh hay không Việt Minh ứng cử hoặc bầu cử vào. UBND thực hiện hình thức của một chính phủ ở địa phương nên vị trí, vai trò của nó đối với địa phương cũng như vai trò của chính phủ đối với toàn thể bộ máy chính quyền. Người cũng khẳng định tính chất dân chủ nhân dân của UBND khi khẳng định ủy ban đó do toàn thể nhân dân đủ tiêu chuẩn ứng cử hoặc bầu cử ra. Từ đây, hoạt động xây dựng và kiện toàn UBND các cấp được Hồ Chí Minh lãnh đạo thực hiện trên hai phương diện: (1) Hoàn thành đúng vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ, tổ chức bộ máy của ủy ban nhân dân các cấp; (2) Xây dựng quan hệ tốt đẹp giữa cơ quan chính quyền (ở đây là ủy ban nhân dân) với nhân dân cùng hướng vào việc thực hiện tốt nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ chính quyền cách mạng trong thời gian này. Hồ Chí Minh yêu cầu kiên quyết phải khắc phục những biểu hiện tiêu cực làm sai lệch tính chất dân chủ nhân dân, những “căn bệnh” làm suy yếu chính quyền của nhân dân.

Trong các bài nói, bài viết, Hồ Chí Minh đề cập đến vai trò của cán bộ, công chức chính quyền địa phương có thể khái quát trên hai góc độ. Trước hết, Hồ Chí Minh đề cập đến vai trò của cán bộ địa phương nói chung. Điều này được khái quát từ nhiều đề cập của Hồ Chí Minh về hoạt động của chính quyền địa

³ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 10, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 37.

⁴ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 7, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 391.

⁵ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 4, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 12.

phương. Theo đó, cán bộ, công chức chính quyền địa phương có vai trò thực hiện chức năng lãnh đạo, quản lý nhà nước ở địa phương trên mọi phương diện được quy định bởi luật và cơ quan thẩm quyền cấp trên.

Cán bộ, công chức chính quyền địa phương thực hành dân chủ, không ngừng củng cố mối quan hệ giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân, đảm bảo tính chất dân chủ nhân dân của chính quyền cách mạng; là những người đi tiên phong trong tuyên truyền, phổ biến, quán triệt đường lối, chủ trương của Trung ương đến chính quyền và nhân dân địa phương, góp phần quan trọng trong giác ngộ đường lối chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trên địa bàn; là lực lượng đứng mũi chịu sào trong xây dựng, tổ chức nhân dân thực hiện các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội trên địa bàn. Bên cạnh những đề cập chung, Hồ Chí Minh cũng nói đến quyền hạn, trách nhiệm của cán bộ, công chức chính quyền địa phương ở những chức danh, vị trí làm việc cụ thể.

2. Ý nghĩa của Tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương đối với việc xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương ở Việt Nam hiện nay

Xuyên suốt toàn bộ cách mạng Việt Nam, chính quyền nhà nước luôn là nội dung có ý nghĩa trọng tâm hàng đầu. Nếu như trước khi cầm quyền thì sự quan tâm hàng đầu của Đảng là giành lấy chính quyền thì kể từ khi trở thành Đảng cầm quyền, sự quan tâm chính yếu của Đảng là xây dựng và hoàn thiện chính quyền nhà nước. Trong thời kỳ đổi mới, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước nói chung, chính quyền địa phương nói riêng tiếp tục giữ vị trí quan trọng.

Tại Đại hội XIII, Đảng nhận định: Tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương được sắp xếp lại theo hướng tinh gọn; quan tâm xây dựng chính quyền đô thị, chính quyền nông

thôn, khẩn trương triển khai xây dựng chính quyền điện tử. Tuy nhiên, tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương chưa đổi mới mạnh mẽ; chức năng, nhiệm vụ, phân cấp, phân quyền chưa thật rõ ràng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động còn hạn chế. Số lượng cán bộ cấp xã và đội ngũ viên chức trong các đơn vị sự nghiệp công vẫn còn quá lớn; phẩm chất, năng lực, uy tín còn hạn chế, thiếu tính chuyên nghiệp, chưa đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ trong tình hình mới. Đảng tiếp tục quán triệt chủ trương đẩy mạnh phân cấp, phân quyền để phát huy tính chủ động của chính quyền địa phương. Tiếp tục hoàn thiện tổ chức chính quyền địa phương phù hợp với địa bàn nông thôn, đô thị, hải đảo, đơn vị hành chính, kinh tế đặc biệt theo luật định; thực hiện và tổng kết việc thí điểm chính quyền đô thị nhằm xây dựng và vận hành các mô hình quản trị chính quyền đô thị theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

Đại hội XIII xác định mục tiêu tổng quát và mục tiêu cụ thể để xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc. Để đạt được các mục tiêu này, Đảng xác định hệ thống các nhiệm vụ, giải pháp. Với vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước được xác định là nhiệm vụ chính yếu, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu đề ra. Đảng khẳng định tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân do Đảng lãnh đạo là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị.

Trong toàn bộ quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân, bao gồm xây dựng chính quyền địa phương, việc kiên định và vận dụng đúng đắn, sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh có ý nghĩa tiên quyết. Đối với việc xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương, có thể khái quát

những ý nghĩa chủ yếu của tư tưởng Hồ Chí Minh như sau:

- Trước hết, tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương là cơ sở lý luận khoa học, kim chỉ nam trong hoạch định chủ trương và tổ chức thực tiễn xây dựng, hoàn thiện chính quyền địa phương hiện nay

Thực tiễn luôn vận động và biến đổi, không ngừng đặt ra những yêu cầu mới cho Đảng, Nhà nước và sự nghiệp cách mạng Việt Nam. Sự nghiệp xây dựng và hoàn thiện Nhà nước nói chung, chính quyền địa phương nói riêng luôn được đặt ra những yêu cầu, mục tiêu, nhiệm vụ mới gắn liền với sự vận động của thực tiễn. Mặc dù bối cảnh tình hình có nhiều điều mới so với sinh thời của Hồ Chí Minh song ý nghĩa của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương vẫn nguyên vẹn bởi những chỉ dẫn có giá trị phương pháp luận định hướng nền tảng cho việc hoạch định đường lối và tổ chức thực tiễn xây dựng chính quyền địa phương.

Với tư cách là cơ sở lý luận khoa học, tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương không chỉ là „nền tảng” để hoạch định đường lối xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương, mà thông qua đó còn là yếu tố đảm bảo cho đường lối đi đúng hướng. Điều này cho thấy ý nghĩa to lớn của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương.

Vai trò kim chỉ nam cho hành động của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương thể hiện trên 2 phương diện. *Thứ nhất*, tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương là “nền tảng” lý luận để hoạch định đường lối, quan điểm về xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương. Chính đường lối, quan điểm của Đảng là kim chỉ nam cho hoạt động thực tiễn. *Thứ hai*, tư tưởng Hồ Chí Minh trực tiếp chỉ dẫn cho hoạt động thực tiễn xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương. Trong

quá trình tổ chức thực tiễn xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương chắc chắn sẽ có những vấn đề phát sinh, những khó khăn, thử thách. Những lúc như vậy, Đảng tìm thấy trong tư tưởng Hồ Chí Minh những chỉ dẫn có tính chất kim chỉ nam để nhận thức và hành động đúng đắn.

Để phát huy vai trò nền tảng tư tưởng, cơ sở lý luận khoa học và kim chỉ nam cho hành động của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương phải tiếp tục nghiên cứu ngày càng sâu nội dung để nhận thức đầy đủ và sâu sắc hơn. Nội dung và giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh phải được quán triệt trong xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương. Chỉ có trên cơ sở hiểu đầy đủ, đúng đắn nội dung và có nhận thức cao về giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương thì mới khai thác, phát huy tốt vai trò nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam trong việc xây dựng, hoàn thiện chính quyền địa phương. Điều đó đặt ra yêu cầu phải tăng cường nghiên cứu chuyên sâu và tích cực quán triệt, phổ biến nội dung, giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương.

- Chỉ dẫn về tầm quan trọng của chính quyền địa phương

Không chỉ đối với chính quyền địa phương mà còn ở mọi lĩnh vực khác, tư tưởng và hoạt động thực tiễn của Hồ Chí Minh đều hướng chúng ta vào bài học: Muốn tổ chức thực tiễn việc cách mạng thuận lợi và hiệu quả phải xuất phát từ nhận thức đúng đắn, đầy đủ tầm quan trọng của vấn đề ấy. Không thấy được tầm quan trọng của chính quyền địa phương và công tác xây dựng, hoàn thiện chính quyền địa phương sẽ không có nhu cầu, động lực để bồi dưỡng, phát triển nhận thức và tiến hành các hoạt động thực tiễn một cách mạnh mẽ, đúng đắn và hiệu quả. Hồ Chí Minh nhiều lần nói: “Tư tưởng thông suốt thì mọi việc làm đều tốt”⁶; “Nếu tư

⁶ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 11, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 590.

tương không thông thì công tác kém kết quả”⁷. “Tu tưởng thông suốt” thể hiện trước hết và tập trung ở nhận thức đúng đắn, đầy đủ vị trí, vai trò, tầm quan trọng của chủ thể, của công việc, của các yếu tố.

Trước những đòi hỏi của quản lý nhà nước ở các địa phương trong điều kiện mới, vị thế của chính quyền địa phương ngày càng được nổi bật hơn. Trong nhiều văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc và các văn bản khác, Đảng luôn nhấn mạnh yêu cầu phải phân cấp, phân quyền, xác định rõ hơn trách nhiệm quyền hạn và tư thế của chính quyền địa phương trong mối quan hệ với Trung ương. Đại hội XIII nhấn mạnh yêu cầu: Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, xác định rõ trách nhiệm giữa Chính phủ với các bộ, ngành; giữa Chính phủ, các bộ, ngành với chính quyền địa phương; khắc phục triệt để tình trạng chồng chéo chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn; bảo đảm quản lý nhà nước thống nhất, đồng thời phát huy vai trò chủ động, sáng tạo, tinh thần trách nhiệm của từng cấp, từng ngành. Hiến pháp năm 2013 dành Chương IX để đề cập đến “Chính quyền địa phương” nhấn mạnh vai trò, trách nhiệm, quyền hạn. Hiến pháp quy định cụ thể về phân định thẩm quyền, phân quyền, phân cấp cho chính quyền địa phương. Những quy định này là minh chứng rõ nét khẳng định nhận thức ngày càng đầy đủ về vị trí, vai trò của chính quyền địa phương và công tác xây dựng, hoàn thiện chính quyền địa phương.

Như vậy, nhận thức của hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng về vị trí, vai trò của chính quyền địa phương và tầm quan trọng của xây dựng, hoàn thiện chính quyền địa phương được xác lập và củng cố, phát triển trên nền tảng chỉ dẫn của Hồ Chí Minh nêu trong tư tưởng về chính quyền địa phương. Trong thời gian tới, trước yêu cầu ngày càng cao của xây dựng và hoàn thiện

chính quyền địa phương, tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương luôn là nền tảng định hướng cho nhận thức đúng đắn về vị trí, vai trò và tầm quan trọng, từ đó tạo động lực tư tưởng – tinh thần thúc đẩy quá trình tổ chức thực tiễn với quyết tâm cao, huy động nguồn lực mạnh, tổ chức tốt để hiệu quả đạt được ngày càng cao.

- Chỉ dẫn về kiện toàn tổ chức bộ máy chính quyền địa phương tinh gọn, hiệu quả

Quá trình Hồ Chí Minh lãnh đạo kiện toàn tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương cho thấy, Người không hề xem nhẹ vị thế, vai trò của chính quyền địa phương trong mối quan hệ với chính quyền ở trung ương. Mặc dù nhất quán chính quyền địa phương phải tuân thủ chính quyền trung ương, song không vì thế mà chính quyền địa phương chỉ đơn giản là người thừa hành của chính quyền trung ương. Chính quyền địa phương là tổ chức bộ máy có vị thế, vai trò riêng, cùng với chính quyền ở trung ương cấu thành tổ chức bộ máy của chính quyền nhà nước cách mạng Việt Nam. Hồ Chí Minh nhiều lúc xem chính quyền địa phương là hình ảnh thu nhỏ của chính quyền trung ương đặt tại địa phương. Do vậy, kiện toàn tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương cũng chính là góp phần kiện toàn tổ chức bộ máy của chính quyền nhà nước. Chính quyền địa phương có tổ chức bộ máy phù hợp, hoạt động hiệu quả sẽ đóng góp quan trọng cho việc xây dựng tổ chức bộ máy chính quyền nhà nước cách mạng hoạt động hiệu lực, hiệu quả. Hồ Chí Minh không hề nghiêng lệch bên nào (trung ương và địa phương) trong lãnh đạo kiện toàn tổ chức bộ máy chính quyền nhà nước. Người nhìn vào vị thế, vai trò của mỗi bên để thấy được tầm quan trọng riêng và qua đó đưa ra các chủ trương, giải pháp để xây dựng, kiện toàn tổ chức bộ máy chính quyền địa phương.

⁷ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 10, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 67.

Trong hơn 35 năm đổi mới (1986 – 2022), tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương chuyển từ hình thái trong cơ chế tập trung quan liêu bao cấp sang Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Tổ chức bộ máy chính quyền địa phương được kiện toàn theo hướng tinh gọn hơn, quy củ hơn, sát hợp hơn, được phân cấp và phân quyền ngày càng rõ và nhiều hơn. Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2015 đã được sửa đổi, bổ sung năm 2019 quy định nhiệm vụ, quyền hạn của các cấp chính quyền địa phương. Quá trình thực tiễn và những kết quả đạt được trong kiện toàn tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương cho thấy sự quán triệt những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về một chính quyền địa phương có tổ chức bộ máy được phân cấp, phân quyền, được tổ chức sát hợp với điều kiện cụ thể, được thường xuyên đổi mới để kiện toàn nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả thực hiện chức năng, nhiệm vụ.

Bên cạnh những ưu điểm nêu trên, tổ chức bộ máy chính quyền địa phương hiện nay cũng còn bộc lộ những hạn chế. Sự phân biệt đặc điểm của vùng đô thị, nông thôn, hải đảo trong thực tế chưa được thể hiện tốt. Ngoại trừ Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh và Đà Nẵng có tổ chức mô hình chính quyền đô thị, thì chưa có nơi nào khác thực hiện. Bản thân mô hình chính quyền đô thị ở 3 địa phương này cũng đang trong giai đoạn đầu, vẫn còn phát sinh những hạn chế, bất cập đòi hỏi phải nỗ lực lâu dài mới đạt mục tiêu mong muốn.

Đại hội XIII nhận định tổ chức bộ máy của chính quyền địa phương được sắp xếp lại theo hướng tinh gọn, song cũng thừa nhận tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương chưa đổi mới mạnh mẽ; chức năng, nhiệm vụ, phân cấp, phân quyền chưa thật rõ ràng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động còn hạn chế. Đại hội chủ trương đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, xác định rõ trách nhiệm giữa Chính phủ với

các bộ, ngành; giữa Chính phủ, các bộ, ngành với chính quyền địa phương; khắc phục triệt để tình trạng chồng chéo chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn; bảo đảm quản lý nhà nước thống nhất, đồng thời phát huy vai trò chủ động, sáng tạo, tinh thần trách nhiệm của từng cấp, từng ngành. Xác định chủ trương như trên, Đảng quán triệt những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về kiện toàn tổ chức bộ máy chính quyền địa phương sát hợp với điều kiện cụ thể, được phân cấp, phân quyền đúng đắn để thể hiện rõ vị thế, vai trò, tổ chức bộ máy tinh gọn và hoạt động hiệu lực, hiệu quả. Thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII chính là tiếp tục quán triệt và vận dụng sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương trong điều kiện mới.

- Chỉ dẫn về xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức chính quyền địa phương vừa có đức, vừa có tài, lối làm việc chuẩn mực, hiệu quả

Toàn bộ tư tưởng – lý luận và hoạt động thực tiễn của Hồ Chí Minh đều nhất quán khẳng định “một chân lý nhất định”: “cán bộ là cái gốc của mọi công việc”; “Muôn việc thành công hoặc thất bại, đều do cán bộ tốt hoặc kém”. Xây dựng đội ngũ cán bộ đứng ở vị trí trung tâm trong hệ thống các quan điểm của Hồ Chí Minh về xây dựng, kiện toàn chính quyền địa phương. Đây là bài học sâu sắc giá trị đối với việc xây dựng và kiện toàn chính quyền địa phương trong mọi hoàn cảnh. Quán triệt quan điểm này như một nguyên tắc phương pháp luận là yêu cầu tất yếu mà hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng phải thấm nhuần nếu muốn hoàn thành các mục tiêu xây dựng và kiện toàn chính quyền địa phương.

Hồ Chí Minh quan tâm lãnh đạo xây dựng đội ngũ cán bộ chính quyền địa phương một cách toàn diện: Từ đạo đức đến năng lực, kỹ năng lãnh đạo – quản lý, lối làm việc, phong cách, phương pháp; từ tuyển chọn đến huấn luyện, sử dụng, đánh giá; ở miền núi lẫn đồng

bằng, đô thị lẫn nông thôn, vùng giải phóng lẫn vùng bị địch tạm chiếm; cả cán bộ nam và nữ, cán bộ lãnh đạo, quản lý và cán bộ chuyên môn; cả đại biểu HĐND và cán bộ của Ủy ban nhân dân. Trên nền tảng những chỉ dẫn đó, trong 24 năm Hồ Chí Minh làm Chủ tịch nước và mãi về sau, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn hướng đến xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp một cách toàn diện, bao gồm trong đó có cán bộ chính quyền địa phương.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương mang lại những chỉ dẫn đúng đắn về chủ thể và phương pháp xây dựng đội ngũ cán bộ chính quyền địa phương. Về chủ thể, thấy rõ trách nhiệm tham gia xây dựng đội ngũ cán bộ chính quyền địa phương thuộc về toàn hệ thống chính trị và nhân dân, dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước. Hồ Chí Minh nói “huấn luyện cán bộ là công việc gốc của Đảng” với nghĩa như vậy. Hồ Chí Minh nói cán bộ từ nhân dân mà ra và phải dựa vào nhân dân để được xây dựng, phát triển cũng với ý như vậy. Tóm lại, xây dựng đội ngũ cán bộ chính quyền địa phương không phải là việc riêng của cá nhân, đơn vị, địa phương nào mà là việc chung của toàn Đảng, Nhà nước, Mặt trận và các đoàn thể, là việc chung của toàn dân. Về phương pháp, tựu trung lại, Hồ Chí Minh nhấn mạnh kết hợp giữa xây và chống, giữa vai trò của Trung ương với vai trò của địa phương; phải dựa vào dân trong xây dựng đội ngũ cán bộ chính quyền địa phương; nhấn mạnh vai trò và trách nhiệm của Đảng.

Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018 của Hội nghị lần thứ 7, Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa XII về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược đầy đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ, thể hiện sự quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh khi nêu quan điểm chỉ đạo: “Xây dựng đội ngũ cán bộ

là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị...”. Đề cập cụ thể về cán bộ chính quyền địa phương, Nghị quyết số 26 xác định mục tiêu đến năm 2030: Đối với cán bộ lãnh đạo, quản lý ở địa phương: Từ 15 - 20% cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp tỉnh dưới 40 tuổi, từ 25 - 35% đủ khả năng làm việc trong môi trường quốc tế; từ 20 - 25% cán bộ lãnh đạo chủ chốt và ủy viên ban thường vụ cấp ủy cấp huyện dưới 40 tuổi. Đối với cán bộ chuyên trách cấp xã: 100% có trình độ cao đẳng, đại học và được chuẩn hoá về lý luận chính trị, chuyên môn, nghiệp vụ, kỹ năng công tác; tỷ lệ nữ đại biểu... HĐND các cấp đạt trên 35%. Để các mục tiêu này đạt được cần phải quán triệt và thực hiện tốt quan điểm của Đại hội XIII về xây dựng đội ngũ cán bộ, về xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương trên nền tảng những chỉ dẫn có ý nghĩa phương pháp luận của tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương.

Đảng khẳng định công tác cán bộ phải thực sự là “then chốt của then chốt”. Muốn thực hiện tốt nhiệm vụ “then chốt của then chốt” trong hệ thống chính quyền địa phương, việc vận dụng đúng đắn, sáng tạo những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ cán bộ chính quyền địa phương là bài học thắng lợi đã được khẳng định bởi thực tiễn.

Hồ Chí Minh khẳng định: “Nền tảng mọi công tác là cấp xã...”⁸. Với quan điểm đó, xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương thể hiện thường xuyên trong tư tưởng và thực tiễn Hồ Chí Minh lãnh đạo xây dựng, hoàn thiện Nhà nước cách mạng Việt Nam. Với bản chất cách mạng và giá trị khoa học, tư tưởng Hồ Chí Minh về chính quyền địa phương mãi soi đường cho xây dựng và hoàn thiện chính quyền địa phương, đáp ứng yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong điều kiện hiện nay ■

⁸ Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 7, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 391.